

ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛНА СЛЕДСТВЕНА СЛУЖБА

Рег. №... 859/27.....

04 NOV 2024
2024 г.
PRB 2027263489530

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 562 КБ
Дата 04.11.24

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Представям Ви становище от името на Националната следствена служба по конституционно дело № 26 от 2024 година, образувано по искане на 23-ти състав на Софийски районен съд за установяване на противоконституционност на чл. 343в, ал.3 от Наказателния кодекс на Република България (обн. ДВ, бр. 26 от 2 април 1968 г., посл. изм. ДВ, бр. 42 от 14 май 2024 г., разпоредбата е въведена с изменение, обн. ДВ, бр. 95 от 29.11.2016 г.; НК). С определение на Конституционния съд от 08.10.2024 г. Национална следствена служба е конституирана като заинтересована институция по конституционното дело. В искането се твърди противоречие с чл. 4, ал. 1, чл. 5, ал. 3 и чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Република България /КРБ/. Вносителят посочва като основание две наказателни общ характер дела, на производство пред СРС, НК, 23 с-в., а именно НОХД № 17733/23г. и НОХД № 2590/24г.

Искането е направено от легитимен орган, съгласно чл. 150, ал. 2 КРБ /ДВ., бр. 106/2023г./ и са изложени обстойни мотиви, обуславящи обявяването на противоконституционност на посочената норма от Наказателния кодекс (НК).

Вносителят твърди, че липсват мотиви и обсъждане към проекта на Закона за изменение и допълнение на НК, придружаващи създаването на посочената разпоредба¹, което прави обективно невъзможно тълкуването ѝ по смисъла на чл. 46, ал. 1 Закона за нормативните актове /обн. ДВ., бр. 27/03.04.1973г., изм. ДВ., бр. 34 от

¹ Разпоредбата на чл. 343в ал. 3 НК (нова) е приета с ДВ., бр. 95 от 2016г., преди около 8 години, в който период тя е действащо материално право.

03.05.2016г./ . В искането е отбелязано, че ал. 3 на чл. 343в НК е приета въз основа на предложение на група народни представители, но със съществено различно съдържание от това по представените по протокол от заседание и доклад на Комисията по правни въпроси, липсват мотиви за смисъла и целта на съществено различното изменение на НК с приетата ал.3 на чл.343в НК. Обсъдените документи по повод тази разпоредба са неразбираеми относно същественото им съдържание, а от тях е видно, че участниците в обсъждането не са запознати с признаците на съставите на престъпленията по изменения чл. 343 в НК.

По този начин според вносителя е нарушен заложения във фундамента на правовата държава конституционен принцип на законността, накърнена е предвидимостта в правното регулиране, дестабилизирана е правната сигурност, пренебрегнати са основните характеристики на правовата държава – последователността и предвидимостта на регламентацията, както и е злоупоставена справедливостта, дължима от закона в правовата държава.

Друг аргумент изложен в искането е нарушение на правилото на чл. 5, ал. 3 от Конституцията, като специфично проявление на принципа на правовата държава в наказателното правоприлагане. Сочи се, че приетата разпоредба на чл. 343в, ал. 3 НК не представлява легитимен отговор на деяние с повишена степен на обществена опасност, за което следва да се дължи наказателноправна репресия, а се явява произволно санкциониране с най-тежката по характер отговорност. Поддържа се, че за разлика от съставите на чл. 343в, ал. 1 и ал. 2, съставът на ал. 3, въвежда наказателна отговорност, която не е обусловена от обективен признак на престъплението деецът да е бил наказван за същото деяние по административен ред и е накърнен „конституционния мащаб за допустимо ограничаване на правата на гражданите“, който да прави мерките „съизмерими с характера на защитавания интерес“.

Според сезирация съд е нарушено и правото на равенство на гражданите по чл. 6, ал. 2 от Конституцията, защото се установява „същата по тежест наказателна отговорност“ на лица извършили деяния с различна степен на обществена опасност. В подкрепа на доводите си сезирация съд се позовава и на практиката на Европейския съд за правата на човека, в която се посочва, че явната непропорционалност на намесата обуславя извод, че мярката на ограничението на правото не е необходима.

В заключение вносителят посочва, че въвеждането на наказателна отговорност с оспорената разпоредба на чл. 343в, ал. 3 НК не съответства на „належащата обществена потребност“ и не е необходима в едно демократично общество.

Становището на Национална следствена служба е, че оспорената норма на чл. 343в, ал. 3 НК не се явява противоконституционна.

Съдържанието на разпоредбата на чл. 343в, ал. 3 НК гласи, че на лице което управлява МПС в срока на изтърпяване на принудителна административна мярка се налага наказанието предвидено в чл. 343в, ал. 1 НК, а именно: „лишаване от свобода до 3 години“ и „глоба“ от 200 до 1000 лв. Тази разпоредба е приета от законодателя с ДВ., бр. 95 от 2016 г., преди 8 години, в който период тя е част от действащото материално право. Действително оспорената материална норма предвижда същата по тежест наказателна отговорност, каквато законодателят е приел и за извършителите

по чл. 343в, ал.1 НК, тоест за вече осъществено и санкционирано административно нарушение. В хипотезата на чл.343в, ал.1 от НК е налице осъществен състав на административно нарушение, за което деецът е наказан по административноправен ред² и именно в срока на изтърпяване на административното наказание се осъществява изпълнителното деяние – управление на МПС. В хипотезата на ал. 3 на чл. 343 в НК, изпълнителното деяние се осъществява в срока на изтърпяване на принудителна административна мярка – временно отнемане на свидетелство за управление на МПС. В хипотезата на чл. 343в, ал. 1 НК е наложено административно наказание за извършеното административно нарушение, а в хипотезата на чл. 343 в, ал. 3 НК има висящо административно производство – до решаване на въпроса за отговорността на дееца, арг. чл. 171 ал.1, т. 1, б. „б“ от Закона за движение по пътищата(ЗДвП), но във всички случаи се касае до извършване на административно нарушение³. Наказателната и административноправната теория поддържат разбирането, че и престъплението и административното нарушение се характеризират със своята обществена опасност „...Обществената опасност представлява тази особеност на известни конкретни деяния, че те оказват отрицателно въздействие върху съществуващата система обществени отношения...“⁴. Обществената опасност на деянията, осъществяващи състав на престъпление и административно нарушение се явява вторият разграничителен критерий между престъплението и административното нарушение. Понятието „обществена опасност“ не се съдържа в легалното определение на административно нарушение, дефинирано в чл. 6 ЗАНН, но в административноправната теория няма съмнение, че противоправността на всяко административно нарушение включва в своето материално съдържание определена степен на обществена опасност⁵.

Така се установява несъмнено, че в оспорената хипотеза на чл. 343в, ал. 3 НК и в чл. 343 в, ал. 1 НК се касае до осъществен състав на административно нарушение по ЗДвП, което включва в своето материално съдържание определена степен на обществена опасност⁶. В първия случай е наложена принудителна административна мярка – временно отнемане на свидетелство за управление на МПС (чл. 171 ал. 1, т. 1 ЗДвП), а във втория е наложено административно наказание, което се изтърпява от дееца.

Съдържанието на принудителните административни мерки(ПАМ) е дефинирано в чл. 22 ЗАНН: за предотвратяване и преустановяване на административни нарушения, както и за предотвратяване и отстраняване на вредните последици от тях могат да се прилагат принудителни административни мерки.

² Съгласно чл. 6 ЗАНН, административно нарушение е това деяние (действие или бездействие), което нарушава установения ред на държавно управление, извършено е виновно и е обявено за наказуемо с административно наказание, налагано по административен ред

³ „...За разлика от престъпленията, административните нарушения са деяния с по-малка степен на обществена опасност. Не малко значение за обществената опасност на административните нарушения има и друг техен обективен признак – тяхната многобройност, която е в състояние при определени обстоятелства сериозно да смуги нормалното и редовно функциониране на различните административни служби...“ Дерменджиев, И., Костов, Д., Хрусанов, Д., Административно право на Р. България, обща част, С., 1996, с. 304-305

⁴ Ненов, И., Наказателно право на Република България, обща част, С., 1992, с. 40-42

⁵ Дерменджиев, И., Костов, Д., Хрусанов, Д., Административно право на Р. България, обща част, С., 1996, с. 304

⁶ Степента на обществена опасност се явява основния разграничителен критерий между престъплението и административното нарушение, Сивков, Цв., Административно наказване. Материалноправни и процесуално правни проблеми, Софи-Р., С., 1998, с. 37

Административноправната теория дефинира следните видове ПАМ: Превантивни (предупредителни) принудителни административни мерки на принуда имат за предназначение да предотвратят извършването на едно закононарушение и вредните му последици. Преустановителните принудителни административни мерки се прилагат в случаите на неправомерни деяния, чието извършване е било започнало, но не е било приключено в момента на вземане на мярката. Целта на тези мерки е да се пресече продължаването и довършването на конкретното деяние. Възстановителни принудителни административни мерки се прилагат в случаите на закононарушения, които са причинили вредоносни последици за някого. Предназначението на тези мерки е насочено към отстраняването (премахването) на реално настъпили увреждания, чрез възстановяване на предишното положение⁷.

Административните наказания и принудителните административни мерки имат различен характер и преследват различни цели. Важно е да подчертаем, че ПАМ не представляват санкции/наказания. Тази характерна особеност на ПАМ е обяснена от проф. Кино Лазаров по следния начин: „...Те (принудителните административни мерки) трябва да се различават от административните наказания, тъй като независимо от обстоятелството, че и те са израз на административна принуда в широк смисъл, те не са нито административни, нито каквито и да е други наказания.“⁸.

Следва да се посочи, че административните наказания и принудителните административни мерки са мерки за държавна принуда, а административната принуда има следните характерни белези:

- 1) тя е външно психическо или физическо въздействие върху съзнанието и поведението на адресатите на административноправни норми;
- 2) тя е правна принуда, т.е. е уредена от правни норми;
- 3) изразена е като вид на държавната принуда, осъществявана от държавни или приравнени на тях органи;
- 4) тя е административна, защото по правило се прилага от административни органи или от органи, които въз основа на специална правна норма действат като такива;
- 5) осъществява се във връзка с развитие на извънслужебни правоотношения и не е проява на дисциплинарна власт;
- 6) редът за осъществяване на административната принуда е съставна част на административния процес⁹.

В случаите, когато са налице законните основания компетентните административни органи прилагат мерките за принудително административно въздействие сами и направо, защото те са много по-леки от тези на съдебната принуда и тъй като административната принуда изисква навременна и бърза намеса¹⁰.

В конкретната хипотеза на чл. 343в, ал. 3 НК се установява, че за управление на МПС в срока на изтърпяване на ПАМ – временно отнемане на свидетелство за управление на МПС е предвидена наказателна санкция, същата по вид и размер, както и при извършено административно нарушение.

⁷ Дерменджиев, И., Костов, Д., Хрусанов, Д., Административно право на Р. България, обща част, С., 2010, с. 366 - 370

⁸ Лазаров, К., Административно право, Феня, С., 2001, с. 234

⁹ Дерменджиев, И., Костов, Д., Хрусанов, Д., Цит. съч., с. 364; Лазаров, К., Принудителни административни мерки, Сиела Норма, С., 2017, с. 22-26.

¹⁰ Лазаров, К. Принудителни административни мерки, Сиела Норма, С., 2017, с. 25

Принудителната административна мярка – временно отнемане на свидетелството за управление на МПС се налага за определен период от време в хипотезите на чл. 177, ал.1, т. 1, б. „а“ – б. „ж“ ЗДВП, като основните са по б. „а“ и б. „б“, а именно: за водач за когото видимо се установи, че не отговаря на медицинските или психологическите изисквания или с концентрация на алкохол в кръвта над 0,5 на хиляда, установена по съответния ред или след употреба на наркотични вещества или техни аналози, установени по съответния ред или който откаже да бъде проверен с техническо средство или тест или откаже да даде биологични проби за изследване – до решаване на въпроса с отговорността му, но за не повече от 18 месеца. Целите на тези принудителни административни мерки са за осигуряване на безопасността на движение по пътищата и за преустановяване на административните нарушения. Тези ПАМ по своя вид се явяват превантивни и преустановителни и са съобразени от законодателя като адекватни на обществената опасност на посочените в правната норма административни нарушения.

Динамичното развитие на обществените отношения изисква от законодателя изработването на съответно законодателство, което да отговори на обществените очаквания. В последните години се констатира увеличаване на броя на пътнотранспортните произшествия, осъществени от неспособни водачи на МПС, както и от такива управляващи МПС след употреба на алкохол или наркотични вещества. Често пъти резултат от тези престъпни деяния е загубата на човешки живот. Чрез законодателните си органи, държавата е необходимо да отговори с въвеждането на подходящи наказания. Наказанието трябва да действа възпиращо, поправително и възпитателно върху деца и други членове на обществото с цел да предотврати извършването на нови престъпления. Поради това считаме, че налагане на наказателна санкция в хипотезата на чл. 343 в, ал. 3 НК, се явява адекватна и обоснована реакция на законодателя, с оглед предотвратяване и прекратяване на правонарушенията извършени от такива водачи на МПС.

Потвърждение на изложеното са статистически данни, съдържащи се в доклад за изследване по проект на тема „Тенденции и превенция на престъпленията по автомобилния транспорт (чл. 343 - 343г от Наказателния кодекс), изготвен от изследователски екип, определен от Съвета за криминологични изследвания към Министерство на правосъдието. Според криминологичното изследване “за периода 2010-2021 г. наказаните престъпления по чл. 343в, ал. 1 от НК за управление на МПС в срока на изтърпяването на наказанието лишаване от право за управление на МПС, са с дял от 3,3% в структурата на чл. 343в от НК. За периода 2016-2021 г. наказаните престъпления по чл. 343в, ал. 3 от НК за нарушаване на наложена ПАМ за временно отнемане на СУМПС, са с дял от 13% в структурата на наказаните престъпления по чл. 343в от НК и превишават с 6 пъти дела на престъпленията по чл. 343в, ал. 1 от НК за същия период.” Изложеното потвърждава необходимостта от съществуването на този престъпен състав в Особената част от НК и обосновава правилният подход на законодателя при въвеждането му.

По изложените съображения становището на Национална следствена служба е, че искането на 23-ти състав на Софийски районен съд за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 343в, ал.3 от Наказателния кодекс е неоснователно.

И.Ф. ДИРЕКТОР НА НСлС :
(Съгласно Заповед № 3-130/19.06.2023г.)

ИВЕЛИНА ХРИСТОВА